

آسیب شناسی برنامه های پنجم و ششم توسعه در تولید برق و پیشنهادهایی برای برنامه هفتم

مرداد ۱۴۰۱

فهرست

۲	۱. مقدمه
۳	۲. آسیب‌شناسی برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در تولید برق
۵	۲-۱. توسعه نیروگاهی
۵	۲-۱-۱. قانون برنامه پنجم
۶	۲-۲. سرمایه‌گذاری و خرید برق از بخش غیردولتی
۶	۲-۲-۱. قانون برنامه پنجم
۸	۲-۲-۲. قانون برنامه ششم
۹	۲-۳. صادرات برق
۹	۲-۳-۱. قانون برنامه پنجم
۹	۲-۳-۲. قانون برنامه ششم
۱۰	۲-۴. بورس انرژی
۱۰	۲-۴-۱. قانون برنامه ششم
۱۲	۲-۵. پوشش نوسانات نرخ ارز
۱۲	۲-۵-۱. قانون برنامه پنجم
۱۲	۲-۵-۲. قانون برنامه ششم
۱۳	۲-۶. جرایم تاخیر در پرداخت بدهی‌های دولت
۱۳	۲-۶-۱. قانون برنامه ششم
۱۳	۲-۷. اصلاح اقتصاد خدمات عمومی
۱۳	۲-۷-۱. قانون برنامه پنجم
۱۴	۲-۷-۲. قانون برنامه ششم
۱۵	۳. پیشنهادهایی برای درج در برنامه هفتم توسعه

۱. مقدمه

زمانی که به یک بخش اقتصادی از بعد میزان اثرگذاری آن بر رشد اقتصاد ملی توجه می‌شود، عمدتاً آنچه ملاک سنجش قرار می‌گیرد کلیدی بودن آن بخش است. بخش کلیدی در اقتصاد دارای پیوندهای پسین و پیشین بیشتری^۱ با سایر بخش‌ها است. از این زاویه، با توجه به اینکه برق هم به مصرف نهایی می‌رسد و هم در قالب نهاده تولید در تابع تولید سایر بخش‌ها وارد می‌شود، نقش کلیدی در تولید و رونق تولید داشته و حائز اهمیت ویژه است.

ساختار تولید برق ایران به گونه‌ای است که بخش‌های خصوصی و دولتی هر دو در آن حضور فعال دارند. به استناد آخرین آمار منتشر شده در سال ۱۴۰۰، بخش خصوصی نزدیک به ۶۲ درصد از تولید برق کشور سهم دارد (آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۴۰۰). بنابراین اتخاذ راهکارهایی برای حل مشکلات پیش روی نیروگاه‌های غیردولتی پیش شرطی برای رونق صنعت برق و بازگشت انگیزه ورود سرمایه به ساخت و توسعه نیروگاه‌ها است. لازم به ذکر است در سال‌های گذشته رشد سرمایه‌گذاری در تولید برق روندی کاهشی داشته به طوری که در طول برنامه ششم توسعه هیچ قرارداد جدیدی برای ساخت نیروگاه‌های بزرگ مقیاس توسط بخش غیر دولتی منعقد نشده است و این مساله دلیل کمبود برق و خاموشی‌های تابستان ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ است که آسیب‌های جبران ناپذیری به تولید ملی وارد کرده است.

در دستیابی به راهکارهایی که به بیرون آمدن از شرایط رکودی صنعت برق کمک کند، دسته‌بندی موانع به گونه‌ای که مسیر پی‌گیری آن‌ها به تفکیک قوانین و اسناد بالادستی (قانون بودجه، قوانین برنامه ششم و هفتم توسعه و سایر قوانین) مشخص شود، مفید و موثر است. برای این منظور در این گزارش با هدف ارائه پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت تولید برق^۲ در برنامه هفتم توسعه، ابتدا آسیب‌شناسی مختصری بر احکام برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در ارتباط با تولید برق و کیفیت اجرای آن‌ها در عمل صورت می‌گیرد و سپس پیشنهادهایی برای درج در برنامه هفتم توسعه ذکر می‌شود.

^۱ Backward Linkage and Forward Linkage

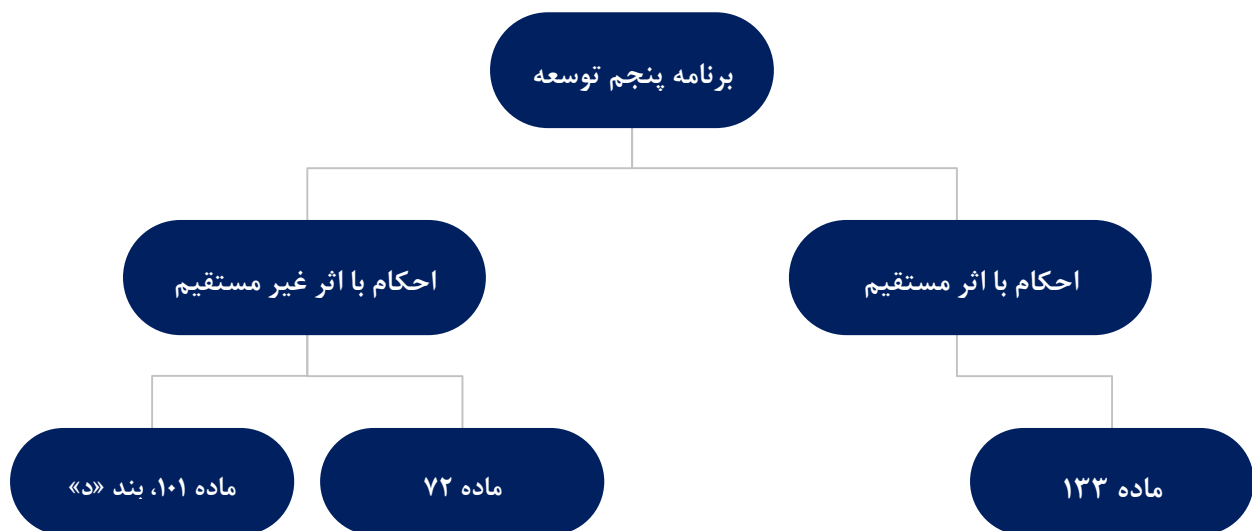
^۲ در این گزارش هر جا به تولید برق اشاره شده است مراد تولید برق در نیروگاه‌های بزرگ مقیاس و حرارتی است بنابراین مشکلات تولید برق در بخش تجدیدپذیر و مقیاس کوچک موضوع بررسی این گزارش نیست.

۲. آسیب‌شناسی برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در تولید برق

احکام مندرج در قوانین برنامه که بر تولید برق اثرگذارند را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. احکامی که مستقیماً تولید برق را هدف‌گذاری می‌کنند و احکامی که اجرای آن‌ها به طور غیر مستقیم بر وضعیت تولید یا سرمایه‌گذاری در برق موثر است. نمودارهای (۱) و (۲) به ترتیب تصویری کلی از این موارد در برنامه‌های پنجم و ششم توسعه نشان می‌دهند.

نمودار (۱). احکام موثر بر تولید برق در برنامه پنجم توسعه

نمودار (۲). احکام موثر بر تولید برق در برنامه ششم توسعه

به منظور انسجام بخشی به ارائه مطالب ابتدا حوزه اثرگذاری بندهای فوق به صورت مجزا در جدول (۱) بیان شده و سپس در قالب دسته‌بندی موضوعی به تشریح مطالب پرداخته می‌شود.

جدول (۱). محتوای مواد قانونی درج شده در نمودارهای (۱) و (۲)

ردیف	قانون	ماده / بند / تبصره	حوزه اثرگذاری
۱	برنامه پنجم	۱۳۳ / الف ۱ / الف / ۱۳۳	توسعه نیروگاهی
۲	برنامه پنجم	۵ / ۱۳۳ ۱ / ۵ / ۱۳۳	سرمایه‌گذاری
۳	برنامه پنجم	۵ / ۱۳۳	صادرات برق
۴	برنامه پنجم	و / ۱۳۳	خرید برق از بخش غیردولتی
۵	برنامه پنجم	۷۲	پوشش نوسانات نرخ ارز
۶	برنامه پنجم	ماده ۱۰۱ / ۵ / ۲	اصلاح اقتصاد خدمات عمومی
۷	برنامه ششم	ب / ۴۴	بورس انرژی
۸	برنامه ششم	ت / ۴۸	سرمایه‌گذاری و خرید برق از بخش غیردولتی

صادرات برق	۴۹	برنامه ششم	۹
جرایم تاخیر در پرداخت بدهی‌های دولت	۱۰ / الف / ۱	برنامه ششم	۱۰
پوشش نوسانات نرخ ارز	۴۶ / ت	برنامه ششم	۱۱
اصلاح اقتصاد خدمات عمومی	۳۹ / الف	برنامه ششم	۱۲

منبع: قوانین برنامه پنجم و ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

۲-۱. توسعه نیروگاهی

۲-۱-۱. قانون برنامه پنجم

همانطور که در جدول (۱) به آن اشاره شد، ماده (۱۳۳) از قانون برنامه پنجم توسعه در بردارنده مواردی مرتبط با طرح‌های توسعه نیروگاه‌های تولید کننده برق است. در این بخش به محتوا و عملکرد این ماده اشاره می‌شود:

محتوا

ماده ۱۳۳ بند «الف»

به منظور تنوع در عرضه انرژی کشور، بهینه‌سازی تولید و افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش اتلاف و توسعه تولید همزمان برق و حرارت، شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو موظفند:

الف - با استفاده از منابع حاصل از فروش نیروگاه‌های موجود یا در دست اجراء و سایر اموال و دارایی‌های شرکت‌های مذکور و با رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ نسبت به پرداخت یارانه خرید برق از تولیدکنندگان برق پراکنده با مقیاس کوچک و ظرفیت‌های تولید برق مشترکین از طریق عقد قراردادهای بلندمدت و همچنین تبدیل تا ۱۲ هزار مگاوات نیروگاه گازی به سیکل ترکیبی اقدام نمایند.

تبصره: در صورت تمایل بخش‌های غیردولتی به تبدیل نیروگاه‌های گازی موجود خود به سیکل ترکیبی، شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو می‌توانند از محل منابع موضوع بند (الف) این ماده نسبت به پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده به آن‌ها اقدام نمایند.

عملکرد

طبق اطلاعات شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی در بازه پنج ساله برنامه پنجم توسعه مجموعاً ۱۷۶۰ مگاوات به ظرفیت بهره‌برداری شده شبکه برق کشور ناشی از بخش بخار واحدهای سیکل ترکیبی اضافه شده است.

۲-۲. سرمایه‌گذاری و خرید برق از بخش غیردولتی

۱-۲-۲. قانون برنامه پنجم

بندهای «د» و «و» از ماده ۱۳۳ به این مبحث اختصاص داشته است که محتوا و عملکرد آن‌ها به این شرح بوده است:

محتوا

ماده ۱۳۳ بند «د»

وزارت نیرو مجاز است در طول برنامه نسبت به افزایش توان تولیدی برق تا بیست و پنج هزار (۲۵۰۰۰) مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری بخش‌های عمومی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه و یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام نماید.

تبصره: سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی از میزان بیست و پنج هزار (۲۵۰۰۰) مگاوات مذکور در این بند، حداقل ده هزار (۱۰۰۰۰) مگاوات است.

عملکرد

در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، مجموعاً ۱۲۹۰۰ مگاوات ظرفیت جدید تولید برق وارد مدار شده است.

محتوا

ماده ۱۳۳ بند «و»

وزارت نیرو مکلف است در صورت نیاز با حفظ مسئولیت تامین برق، به منظور ترغیب سایر موسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاه‌های خارج از مدیریت آن وزارتخانه، بر اساس دستورالعملی که به تایید شورای اقتصاد می‌رسد، نسبت به خرید برق این نیروگاه‌ها اقدام نماید.

عملکرد

بر اساس این بند دستورالعمل بند «و» ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم توسعه تهیه، به تایید شورای اقتصاد رسید و در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۸ ابلاغ گردید. به موجب ماده (۶) این دستورالعمل:

«در صورت تحقق آمادگی ابراز شده و آرایه خدمات جانبی توسط نیروگاه‌هایی که بر اساس اولویت هزینه‌برداری بیش از ۳۰۰ ساعت در سال فرصت قرار گرفتن در آرایش تولید را دارند بهای آمادگی تعلق می‌گیرد. نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۰۰ ریال به ازای یک کیلو وات قدرت خالص آماده تولید برای یک ساعت می‌باشد. این نرخ در سال‌های بعدی برنامه پنجم توسعه در ابتدای هر سال با اعمال ضریب تعدیل توسط وزارت نیرو تعدیل و اعلام می‌شود.»

همچنین فرمول مشخصی که نحوه این تعدیل را نشان دهد به صورت زیر درج شده است:

= ضریب تبدیل نرخ‌های مندرج در قراردادهای بلندمدت

$$\left[\frac{\text{متوسط نرخ رسمی تسعیر ارز (یورو) در یکساله قبل از سال پرداخت}}{\text{متوسط نرخ رسمی تسعیر ارز (یورو) در یکساله قبل از زمان عقد قرارداد}} \right]^{0.7} \left[\frac{\text{شاخص قیمت خرده فروشی در ابتدای سال پرداخت}}{\text{شاخص قیمت خرده فروشی در ابتدای سال عقد قرارداد}} \right]^{0.3}$$

با وجود الزام به تعدیل نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی بر اساس این دستورالعمل، این اقدام در تمامی سال‌های برنامه پنجم به صورت کامل صورت نگرفت. بر اساس بند ۱ صورت جلسه شماره ۲۶۳ هیات تنظیم بازار برق ایران در مرداد ۱۳۹۴، نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی به نیروگاه‌ها و سقف نرخ پیشنهاد تولید انرژی در بازار برق در سال ۱۳۹۴ اصلاح نشد و بعد از آن نیز تا پایان برنامه تغییر نکرد. به عبارت دیگر در دو سال پایانی برنامه ثابت ماند. تعدادی از نیروگاه‌های تولیدکننده برق در اعتراض به این بند از مصوبه هیات تنظیم بازار، شکایت خود را به دیوان عدالت اداری برده و بر اساس دادنامه شماره ۳۱۳ رای هیات عمومی دیوان به شرح زیر صادر شد:

«نظر به این‌که بند ۱ مصوبه مورد شکایت برخلاف بند «و» ماده ۱۳۳ قانون یاد شده و ماده ۶ دستورالعمل شورای اقتصاد بوده لذا خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات وضع شده و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می‌شود.»

برطبق ماده ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، " اثر ابطال مصوبات از زمان صدور رای هیات عمومی است مگر در مورد مصوبات خلاف شرع یا در مواردی که به منظور جلوگیری از تضییع حقوق اشخاص، هیات مذکور اثر آن را به زمان تصویب مصوبه مترتب نماید". بنابراین برای آن که ابطال این بند به جبران خسارت تولیدکنندگان برق منجر شود، بایستی طبق ماده ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری اثر حکم به زمان تصویب مصوبه مترتب می‌شد که با پی‌گیری‌های نیروگاه‌های غیردولتی حکم این موضوع نیز در خرداد ۱۳۹۹ صادر شد. اکنون انتظار می‌رود وزارت نیرو زیان مالی ناشی از عدم اجرای قانون برنامه پنجم در دو سال پایانی را بر اساس رای دیوان عدالت به طور صحیح جبران نماید که تاکنون اقدامی در این راستا صورت نگرفته است.

۲-۲-۲. قانون برنامه ششم

مساله سرمایه‌گذاری در تولید برق و خرید برق از بخش غیردولتی در برنامه ششم توسعه در بند «ت» ماده ۴۸ بحث شده است. محتوا و عملکرد این ماده در ذیل ارائه شده است.

محتوا

ماده ۴۸ بند «ت»

دولت مکلف است:

از طریق وزارت نیرو در طول اجرای برنامه نسبت به افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری موسسات عمومی غیردولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT)، اقدام نماید. خرید تضمینی برق بر اساس نرخ تعیین شده توسط شورای اقتصاد خواهد بود.

عملکرد

بر اساس این ماده، دستورالعمل تعیین نرخ خرید تضمینی برق، موضوع بند «ت» ماده ۴۸ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تهیه، در شورای اقتصاد تصویب و در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ ابلاغ شد. مطابق ماده (۶) این دستورالعمل:

«وزارت نیرو موظف است حداکثر تا ۲ ماه بعد از تاریخ ابلاغ این مصوبه، ضوابط تعیین سقف نرخ انرژی و نرخ پایه آمادگی بازار عمده فروشی را تدوین و پس از تایید وزیر نیرو برای اطلاع عموم و ذی‌نفعان ابلاغ نماید».

در ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۹ یعنی با حدود یکسال تاخیر در قالب مصوبه «اصلاح ضوابط بازار برق با هدف ارتقاء درجه رقابت‌پذیری بازار برق» سقف جدید قیمت انرژی توسط وزیر محترم نیرو، تعیین شد اما نرخ پایه آمادگی همچنان ثابت مانده است ضمن آن که مدل مالی نیز برای سقف نرخ پیشنهادی جدید مشخص نگردید. به عبارت دیگر فرمول مشخصی مشابه با آنچه در دستورالعمل بند «و» ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم آمده است در این مصوبه عنوان نشده تا سرمایه‌گذار بخش خصوصی که مایل به احداث یا توسعه نیروگاه است از قدرت پیش‌بینی منطقی و معقول این دو مولفه برای سال‌های آتی برخوردار باشد و یا تولیدکننده فعلی بتواند به برآوردی از جریان درآمدی خود در سال‌های آینده دست پیدا کند. همچنین افزایش ظرفیت تولید برق در طول سال‌های برنامه ششم توسعه تاکنون (۱۳۹۶ تا پایان ۱۴۰۰)، ۱۱۴۲۳ مگاوات بوده است.

۲-۳. صادرات برق

۲-۳-۱. قانون برنامه پنجم

همانطور که در جدول (۱) آمده است، صادرات برق موضوع بند «ه» از ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم بوده است. محتوا و عملکرد این بند به شرح زیر می‌باشد:

محتوا

ماده ۱۳۳ بند «ه»

وزارت نیرو حسب درخواست نسبت به صدور مجوز صادرات و عبور (ترانزیت) برق از نیروگاه‌های با سوخت غیر یارانه‌ای متعلق به بخش‌های خصوصی و تعاونی اقدام نماید.

عملکرد

بر اساس این بند دستورالعمل تعیین شرایط و روش صادرات برق موضوع ابلاغیه شماره ۹۲/۲۴۴۲۶/۳۰/۱۰۰ به تاریخ ۱۳۹۲/۰۵/۰۵ در وزارت نیرو تهیه، تصویب و ابلاغ شده است. همچنین تعدادی از نیروگاه‌های غیردولتی مجوز صادرات دریافت کردند اما تاکنون صادراتی توسط بخش خصوصی صورت نگرفته است. در دستورالعمل طراحی شده نکاتی وجود دارد که اجرای آن را برای بخش خصوصی تا به امروز با چالش‌های جدی رو به رو ساخته است. از جمله این نکات می‌توان به تعیین «قیمت سوخت غیریارانه‌ای» اشاره کرد. در این سند، صدور مجوز صادرات منوط به رعایت تعهداتی است که از جمله آن‌ها پرداخت بهای سوخت غیریارانه‌ای مربوط به برق صادر شده از نیروگاه‌های حرارتی است. همچنین قیمت سوخت غیریارانه‌ای به عنوان قیمتی تعریف می‌شود که توسط مراجع قانونی برای سوخت مورد استفاده در نیروگاه‌ها جهت تولید انرژی برق به منظور صادرات در یک دوره معین تعیین می‌گردد (بندهای ۵ و ۴ دستورالعمل). از آنجا که میان وزارت نفت، نیرو و بخش خصوصی متقاضی صادرات، اختلاف نظر جدی بر سر قیمت سوخت گاز تحویلی برای صادرات است، تحقق هدف صادرات برق توسط بخش خصوصی تا امروز میسر نشده است.

۲-۳-۲. قانون برنامه ششم

در قانون برنامه ششم توسعه تجارت برق به طور کلی مدنظر قرار گرفته است که می‌تواند صادرات، واردات و یا ترانزیت برق از ایران را شامل شود. محتوا و عملکرد ماده ۴۹ قانون برنامه ششم با این مضمون در ذیل بررسی شده است:

محتوا

ماده ۴۹

دولت موظف است از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و ایجاد قطب (هاب) منطقه ای برق به عمل آورد به طوریکه شبکه برق کشور از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شود.

عملکرد

عملکرد صنعت برق ایران در زمینه تجارت برق نشان از پیشرفت در دهه ۱۳۹۰ ندارد. ظرفیت تولید برق کشور در سال ۱۴۰۰ به نسبت سال ۱۳۹۰، ۳۵ درصد رشد داشته است، اما در همین بازه زمانی صادرات برق ایران کاهش یافته است (از ۸۶۶۸ میلیون کیلو وات ساعت در سال ۱۳۹۰ به ۵۷۱۶ میلیون کیلو وات ساعت در سال ۱۴۰۰). ضمن آنکه بخش خصوصی همچنان قادر به مشارکت در صادرات برق نیست.

۲-۴. بورس انرژی

۲-۴-۱. قانون برنامه ششم

محتوا و عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در زمینه بورس برق به شرح زیر می‌باشد:

محتوا

ماده ۴۴ بند «ب»

وزارت نیرو موظف است به منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌برداری نیروگاه‌ها:

۱. موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌های با بازدهی ۵۵ درصد تا ۶۰ درصد صادر نماید.

۲. قیمت خرید برق را با توجه به ساز و کار بازار در بورس تعیین نماید.

تبصره: آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت و سازمان تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

عملکرد

در راستای رونق معاملات برق در بورس انرژی، هیات وزیران در جلسه ۱۳۹۹/۰۷/۱۶ به پیشنهاد شماره ۲۲۷۴۱۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۹ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرده است:

۱. کلیه مشترکین صنعتی برق با قدرت بالای (۵) مگاوات موظفند برق (انرژی الکتریکی) مورد نیاز را از طریق قراردادهای دوجانبه و یا سایر روش‌های متداول در بورس انرژی تامین نمایند.
۲. وزارت نیرو و شرکت بورس انرژی ایران موظفند زیرساخت‌های لازم را برای تامین برق سایر مشترکین (از جمله مشترکین تجاری بالای (۵) مگاوات) از طریق قراردادهای دوجانبه یا روش‌های متداول بورس انرژی فراهم نمایند، به گونه‌ای که بر اساس یک برنامه زمان بندی شده، طی دو سال آینده تمام مشترکین بالای (۱) مگاوات مشمول بند (۱) این تصویب نامه شوند.

تبصره - ضوابط اجرایی این بند توسط وزارت نیرو و با همکاری شرکت بورس انرژی ایران، ظرف شش ماه تدوین و ابلاغ خواهد شد.

۳. در مواردی که تامین برق مصارف مازاد بر الگوی مصرف (به تشخیص وزارت نیرو) از مصارف کمتر از الگو قابل تفکیک باشد، مصرف مازاد بر الگو از طریق ساز و کار موضوع بند (۱) این تصویب نامه تامین خواهد شد.

این مصوبه با هدف ایجاد رونق در سمت تقاضای بورس انرژی تنظیم شد اما با گذشت یکسال و نیم بهبودی در وضعیت مبادلات برق در بورس انرژی به لحاظ حجم معاملات یا قیمت معاملات دیده نمی‌شود.

۲-۵. پوشش نوسانات نرخ ارز

۲-۵-۱. قانون برنامه پنجم

محتوا و عملکرد این موضوع در قانون برنامه پنجم توسعه به شرح زیر می‌باشد:

محتوا

ماده ۷۲

به منظور کاهش خطرپذیری ناشی از نوسانات قیمت‌ها از جمله نوسانات نرخ ارز برای واحدهای تولیدی - صادراتی، بیمه مرکزی ایران از طریق شرکت‌های تجاری بیمه، امکان ارائه خدمات بیمه‌ای مربوط به نوسانات قیمت‌ها و نوسانات نرخ ارز را فراهم می‌آورد.

عملکرد

در طی سال‌های برنامه پنجم توسعه، خدمات بیمه‌ای که قادر به پوشش نوسانات نرخ ارز باشد، طراحی نشده است.

۲-۵-۲. قانون برنامه ششم

همچنین در برنامه ششم توسعه آمده است:

محتوا

ماده ۴۶ بند «ت»

دولت مکلف است با رعایت تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ طی اجرای قانون برنامه ساز و کار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ۱۰ درصد نرخ ارز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و برای بنگاه‌های اقتصادی دریافت‌کننده تسهیلات ارزی طراحی و به اجرا درآورد.

عملکرد

متأسفانه این بند نیز علی‌رغم نقش حیاتی آن برای تولیدکنندگان برق که اقدام به اخذ تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی نموده‌اند و با وجود افزایش چند برابری نرخ ارز در سال‌های برنامه ششم، عملکردی تاکنون نداشته است.

۲-۶. جرایم تاخیر در پرداخت بدهی‌های دولت

۲-۶-۱. قانون برنامه ششم

در نظر گرفتن جرایم تاخیر زمانیکه پرداخت بدهی‌های دولت با وقفه زمانی رو به رو می‌شود و بنابراین در شرایط تورمی با کاهش قدرت خرید همراه می‌شود، موضوع مهمی بوده است که در برنامه ششم به آن پرداخته شده است. محتوا و عملکرد این موضوع در این قسمت بررسی شده است.

محتوا

ماده ۱۰، بند الف، تبصره ۱

از ابتدای اجرای قانون برنامه، بدهی‌هایی که توسط دولت ایجاد و مراحل حسابرسی را در مراجع معتبر طی کرده و قطعی شده و از هیچ‌گونه افزایشی بابت عدم پرداخت برخوردار نشده باشند، تا زمان پرداخت بدهی توسط دولت از سودی معادل نرخ تورم تا حداکثر نرخ سود سپرده اعلام شده توسط بانک مرکزی برخوردار می‌شوند. در قراردادهای مربوط باید بندی اضافه شود که به موجب آن دولت ملتزم گردد تا در صورت عدم پرداخت بدهی خود در زمان مقرر معادل نرخ مذکور را به طلبکار بپردازد.

عملکرد

علی‌رغم تلاش‌های مستمر بخش خصوصی در درج این مورد در قراردادهای خرید برق از نیروگاه‌ها و با وجود تاخیر زمانی زیاد، سازمان‌های زیر مجموعه وزارت نیرو در پرداخت مطالبات بخش خصوصی از محل فروش برق، همچنان موفقیتی حاصل نشده است. حتی ثبت سوال از وزیر نیرو نیز منجر به حصول نتیجه در این زمینه نشد.

۲-۷. اصلاح اقتصاد خدمات عمومی

۲-۷-۱. قانون برنامه پنجم

در ارتباط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات عمومی مواردی در قانون برنامه پنجم توسعه آمده است که به نظر می‌رسد در ارتباط با فروش برق به مصرف‌کنندگان نهایی نیز مصداق داشته باشد. محتوا و عملکرد این ماده به شرح زیر است:

محتوا

ماده ۱۰۱، بند «د»، تبصره ۲

در اجرای این بند، چنانچه قیمت فروش کالا یا خدمات کمتر از قیمت عادلانه روز تکلیف شود، ما به التفاوت قیمت عادلانه روز و قیمت تکلیفی باید همزمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت شود و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر گردد.

عملکرد

با وجود تعرفه‌گذاری تکلیفی برق پرداخت ما به التفاوت قیمت تکلیفی و تمام شده به وزارت نیرو صورت نمی‌گیرد و همین مساله منجر به انباشت بدهی‌های قابل توجه این وزارتخانه به بخش خصوصی صنعت برق به ویژه تولیدکنندگان برق می‌شود.

۲-۷-۲. قانون برنامه ششم

همچنین در برنامه ششم توسعه آمده است:

محتوا

ماده ۳۹، الف

به منظور ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها در جهت افزایش تولید و توسعه نقش مردم در اقتصاد به دولت اجازه داده می‌شود که قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۵/۱۰/۸۸ اصلاح و از منابع حاصل به صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از خانواده‌های نیازمند و تامین هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط در چهارچوب بودجه‌های سالانه اقدام لازم را به عمل آورد.

عملکرد

در بخش برق هرچند که تعرفه فروش برق به مصرف کنندگان نهایی هر ساله افزایش می‌یابد، اما همچنان با هزینه تمام شده تولید، انتقال و توزیع برق تا رسیدن به دست مصرف کننده نهایی فاصله دارد.

در جمع‌بندی این بخش می‌توان گفت هرچند که در قوانین برنامه پنجم و ششم توسعه به موارد حائز اهمیتی پرداخته شده است، اما کیفیت اجرا در بسیاری موارد عملکرد مطلوبی نداشته است.

۳. پیشنهادهایی برای درج در برنامه هفتم توسعه

در این پژوهش برای احصای احکام پیشنهادی، از شیوه «نتیجه محور بودن برنامه‌ها و فعالیت‌ها» که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران پیشنهاد کرده است، استفاده می‌شود. در این شیوه، استفاده از «زبان تغییر» به جای «زبان عمل» مورد تاکید قرار می‌گیرد. زبان تغییر به تشریح تغییر در شرایط یا کیفیت زندگی مردم و مخاطبان برنامه می‌پردازد، معیارهای دقیقی را برای موفقیت برنامه تعیین می‌کند و بر نتایج تاکید دارد. هدف از این رویکرد در برنامه‌ریزی، ارتقای سطح اثربخشی مدیریت و پاسخگو بودن آن در مقابل نتایج حاصل از اعمال مدیریت است. این رویکرد زنجیره‌ی نتایج را در کانون توجه خود دارد و سه نتیجه در این زنجیره مورد نظر می‌باشد که عبارتند از: خروجی‌ها، دستاوردها و تاثیرات.^۲ بر این اساس، مفاهیم مورد نظر در برنامه‌ریزی به شرح زیر تعریف و یا توضیح داده می‌شوند:

نتیجه: تغییرات قابل انتظاری است که در پی روابط علت و معلولی حاصل می‌شوند. این تغییرات حاصل فعالیت بر روی داده‌ها است که به سه دسته «خروجی، دستاورد و تاثیر» تقسیم می‌شوند.

داده‌ها چیزی است که دست اندر کاران روی آن سرمایه‌گذاری می‌کنند مانند منابع انسانی، مالی، پرسنل، تجهیزات، فن‌آوری و زمان و به عبارتی پاسخ به این سوال است که چه منابعی استفاده می‌شوند؟

فعالیت کاری است که اجرا کنندگان انجام می‌دهند مانند تهیه برنامه کاری، آموزش، استخدام، تسهیل، کار با رسانه‌های جمعی. در واقع پاسخ به است که چه چیزی انجام می‌شود تا ورودی را به خروجی تبدیل کند؟

خروجی‌ها: محصولات و خدمات جدیدی هستند که در نتیجه انجام کامل فعالیت‌های یک همکاری توسعه‌ای تولید می‌شود و یا تغییراتی هستند که در مهارت‌ها یا توانایی‌ها و یا ظرفیت‌های افراد یا سازمان‌ها ایجاد می‌شوند. خروجی‌ها از طریق منابع موجود و در بازه زمانی معین محقق می‌شوند و به بیان ساده، خروجی چیزی است که

^۲. Outputs, Outcomes, Impacts

تمام اجراکنندگان فعالیت، تولید می‌کنند. مانند کالاها یا خدمات، تغییر در مهارت‌ها، سامانه‌ها، گزارشات. خروجی پاسخ به این سوال است که چه چیزی تولید می‌شود؟

دستاوردها: نشان دهنده تغییرات در ظرفیت‌های سازمانی یا رفتاری در شرایط توسعه‌ای هستند که در فاصله تکمیل خروجی‌ها و رسیدن به اهداف اتفاق می‌افتند. دستاورد، تغییر در رویکرد و عملکرد مسئولان رده بالا تعریف می‌شود مانند تغییر در دیدگاه، تدوین سیاست خاص، کارآمدی. به عبارت دیگر، اثرات میانی کار چیست؟ چه تغییراتی نیاز داریم که به دست آوریم؟

تأثیرات: به معنی ایجاد تغییر در زندگی مردم و تغییرات بلندمدت در شرایط اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی در جامعه است. این تغییر ممکن است در سلامت، رفاه، دانش، مهارت، رفتار و یا شرایط زندگی اقشار مختلف رخ دهد. تاثیر را می‌توان به عنوان هدف برنامه تلقی کرد.

این نوع تغییرات به صورت مستقیم و غیر مستقیم در زندگی گروهی از مردم، اثرات بلندمدت و ملموس مثبت و یا منفی دارد. اثرات مثبت باید با اهداف توسعه کشور همخوانی داشته باشد.

سایر اصطلاحاتی که نیاز به تعریف دارد عبارتند از:

منابع: منابع مورد نیاز مالی، انسانی، کمک‌های فنی و دانشی برای اجرای یک برنامه یا پروژه است که تخمین میزان و محل آن‌ها ضروری است. تخصیص بودجه و منابع بر مبنای نیازهای واقعی برای رسیدن به نتایج مورد توافق امری سرنوشت ساز است.

اطلاعات پایه: وضعیت شاخص‌ها در ابتدای یک برنامه یا پروژه است که به عنوان نقطه مرجع قلمداد شده و پیشرفت و یا دستاوردها بر مبنای آن اندازه‌گیری می‌شود. مانند تعداد تشکلهای ثبت شده در بخش خصوصی.

هدف: چیزی است که امیدواریم تحقق یابد و بیانگر میزان ارزشی است که یک شاخص می‌بایست ظرف مدت زمان معینی در آینده به آن برسد (میزان تولید در سال X باید به Y برسد).

روش‌های تایید و تصدیق: منابع اطلاعاتی اشخاص، ذی‌نفعان یا سازمان‌ها منابعی هستند که داده‌های مطالعات پایه و ارزیابی نتایج آن‌ها گردآوری شده است.

فرضیات: فرضیات معیارها یا عواملی هستند که برای تحقق نتایج می‌بایست در جایگاه خود قرار داشته باشند و می‌بایست با زبان مثبت بیان شوند. فرضیات می‌بایست پس از تبیین زنجیره نتایج و پیش از تعریف شاخص‌ها تعیین شوند.

شاخص: معیار کمی یا کیفی است که درک تغییرات ایجاد شده توسط یک همکاری توسعه‌ای را ممکن می‌سازد. شاخص‌ها اندازه‌گیری دقیق دستاوردها و خروجی‌ها را امکان پذیر می‌کنند و این اطمینان را به وجود می‌آورند که تصمیم‌گیرندگان از داده‌های مرتبط مطلع هستند. شاخص‌ها می‌بایست با زبان خنثی تبیین شوند (به طور مثال سطوح اشتغال، میزان رضایت) و همه‌ی آن‌ها می‌بایست دارای دو شرایط «وضع موجود» و «هدف» باشند.

شاخص عملکرد پروژه یا برنامه می‌بایست از طریق سیستم پایش به طور مرتب با شاخص هدف کنترل شود. حداکثر ۲ یا ۳ شاخص کمی یا کیفی می‌بایست برای هر مجموعه نتایج به شکل خروجی یا دستاورد در نظر گرفته شود، در غیر این صورت جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل کاری طاقت‌فرسا، وقت‌گیر و پرهزینه خواهد بود.

همچنین، این موضوع را باید در نظر داشت که ممکن است وجه اشتراک‌هایی بین شاخص‌های کمی و کیفی وجود داشته باشد. برخی داده‌ها یا اطلاعات آماری که با ارقام نمایش داده می‌شوند می‌توانند مفهوم کیفی نیز داشته باشند. به طور مثال، مفاهیم کیفی که در مقیاس ۱ تا ۱۰ اندازه‌گیری می‌شوند.

مخاطرات و ریسک‌های پیش‌بینی شده: مخاطره مربوط به یک رویداد بالقوه در آینده است که به طور کامل یا نسبی از کنترل خارج بوده و ممکن است تاثیر منفی بر دستیابی به نتایج داشته باشد. ارزیابی مخاطره می‌بایست طیف وسیعی از مخاطرات شامل مخاطرات راهبردی، محیطی، مالی، عملیاتی، سازمانی، سیاسی و قانونی را در بر گیرد. می‌توان از همین روش استفاده کرد و فرصت‌های پیش روی پروژه یا برنامه را بررسی و فهرست کرد. فرصت‌ها احتمال دستیابی به نتایج را افزایش می‌دهند.

بر اساس توضیحات فوق احکام احصا شده‌ی این گزارش به شرح جداول زیر تبیین شده است.

تأثیر	دستاورد	خروجی	فعالیت	درون داد	نتایج
(تغییرات بلندمدت در شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی چیست؟)	(چه تغییراتی نیاز داریم که بدست آوریم؟)	(چه چیزی حاصل یا تولید می‌شود؟)	(چه چیزی انجام می‌شود؟)	(داده‌ها)	(هدف)
کاهش خاموشی‌های برنامه ریزی شده برق در پیک مصرف هر سال و جلوگیری از تبعات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن	۱- افزایش ظرفیت‌های تولید برق از محل افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در احداث و توسعه نیروگاه‌ها	دستورالعمل مصوب دستورالعمل مصوب ساز و کار طراحی شده و پیش‌بینی سالانه منابع آن در بودجه‌های سنواتی	۱. در صورت تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق تا تاریخ تهیه برنامه: تدوین دستورالعمل خرید برق نیروگاه‌ها به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو و نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق و تایید شورای اقتصاد ۲. در صورت عدم تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق تا تاریخ تهیه برنامه: تدوین دستورالعمل خرید برق نیروگاه‌ها به پیشنهاد وزارت نیرو و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تایید شورای اقتصاد ۳. تهیه ساز و کار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ۱۰٪ نرخ ارز و پیش‌بینی آن در بودجه سنواتی و اجرای آن برای بنگاه‌های اقتصادی دریافت کننده تسهیلات ارزی که اجازه صادرات ندارند.	سرمایه بخش خصوصی؛ نیروی انسانی متخصص؛ زمان	توان تولید برق کشور حداقل ۲۵ هزار مگاوات افزایش یافته است.

اولویت یا اهداف توسعه: (تأثیر مورد نظر):

منابع مختلف	نقش نهادهای همکار	مخاطرات و فرضیات	روش های تایید یا تصدیق	شاخص، مطالعات پایه	دستاورد (ها)
منابع حاصل از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و صندوق توسعه ملی / بودجه عمومی دولت	وزارت نیرو / نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق (در صورت عدم تاسیس اتاق بازرگانی ایران) / بانک مرکزی / بیمه مرکزی / وزارت امور اقتصاد و دارائی / سازمان برنامه و بودجه / شورای اقتصاد / سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق	فرضیه ۱. افزایش خارج از کنترل نرخ ارز از حوزه ریسک‌های سرمایه‌گذاری خارج بوده و نوعی نااطمینانی کشوری است. پوشش اثرات این نااطمینانی تنها در توان دولت است.	آمار رسمی صنعت برق (توانیر)	سهم بخش خصوصی از تولید برق / میزان افزایش ظرفیت سالانه نیروگاه‌های کشور	۱-۱

حکم احصا شده:

وزارت نیرو موظف است در طول اجرای برنامه نسبت به افزایش توان تولید برق کشور تا ۲۵ هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری موسسات عمومی غیر دولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری، انتقال (BOT) اقدام نماید. خرید برق نیروگاه‌ها بر اساس دستورالعملی که به پیشنهاد مشترک نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق و وزارت نیرو، به تایید شورای اقتصاد می‌رسد، خواهد بود.

تبصره: در صورت عدم تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق، اختیار مشارکت در تهیه و تایید دستورالعمل مذکور به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کشور تفویض می‌شود.

تاثیر	دستاورد	خروجی	فعالیت	درون داد	نتایج
(تغییرات بلندمدت در شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی چیست؟)	(چه تغییراتی نیاز داریم که بدست آوریم؟)	(چه چیزی حاصل یا تولید می‌شود؟)	(چه چیزی انجام می‌شود؟)	(داده‌ها)	(هدف)
کمک به امنیت و پایداری شبکه از طریق شکل‌گیری مبادلات بین‌المللی برق / ظرفیت‌سازی برای فروش برق نیروگاه‌های خصوصی در خارج و ایجاد درآمدهای ارزی برای آن‌ها و بازگشت رونق سرمایه‌گذاری به این بخش / کمک به تامین برق پایدار کشور	۱-۲. ایجاد بازار بین‌المللی برق	دستورالعمل ایجاد بازار بین‌المللی برق و چگونگی تخصیص بخشی از ظرفیت خطوط انتقال برق کشور به کشورهای همسایه	تهیه دستورالعمل ایجاد بازار بین‌المللی برق و چگونگی تخصیص بخشی از ظرفیت خطوط انتقال برق کشور به کشورهای همسایه برای این منظور	سرمایه بخش خصوصی؛ ظرفیت خطوط انتقال وزارت نیرو؛ نیروی انسانی متخصص؛ زمان	بازار بین‌المللی برق برای انجام معاملات برق بین تولیدکنندگان داخلی برق و خریداران خارجی راه‌اندازی شده است.

اولویت یا اهداف توسعه: (تاثیر مورد نظر):				
منابع مختلف	نقش نهادهای همکار	مخاطرات و فرضیات	روش‌های تایید یا تصدیق	شاخص، مطالعات پایه
دستاورد (ها)				
سرمایه بخش غیر دولتی / منابع وزارت نیرو	وزارت نیرو / نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق (در صورت عدم تاسیس اتاق بازرگانی ایران) / وزارت نفت / بورس انرژی / سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق	فرضیه ۱: موفقیت در این فعالیت نیازمند هماهنگی وزارت خانه‌های نفت (تامین‌کننده سوخت نیروگاه‌ها) و نیرو است.	آمار رسمی صنعت برق (توانیر)	حجم مبادلات برق (kwh) / شکل‌گیری بازار بین‌المللی
۱-۲				

حکم احصا شده:

وزارت نیرو موظف است وفق تصمیمات نهاد مستقل تنظیم‌گر برق، نسبت به ایجاد بازار بین‌المللی برق برای انجام معاملات برق بین تولیدکنندگان داخلی برق و خریداران خارجی اقدام نماید. همچنین حداقل نیمی از ظرفیت خطوط انتقال برق کشور به کشورهای همسایه بایستی بدین منظور تخصیص داده شود.

تبصره: در صورت عدم تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق، اختیار مشارکت در تهیه دستورالعمل‌ها و اتخاذ تصمیمات مرتبط با حکم مذکور به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تفویض می‌شود.

تاثیر (تغییرات بلندمدت در شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی چیست؟)	دستاورد (چه تغییراتی نیاز داریم که بدست آوریم؟)	خروجی (چه چیزی حاصل یا تولید می‌شود؟)	فعالیت (چه چیزی انجام می‌شود؟)	درون داد (داده‌ها)	نتایج (هدف)
توسعه بخش نیروگاهی و کمک به تامین برق پایدار کشور	۱-۳. بهبود نقدینگی شرکت‌های تولیدکننده برق	محاسبه سالیانه خسارت تاخیر در تادیه مطالبات تولیدکنندگان برق و پیش‌بینی منابع پرداخت آن در هزینه‌های سالیانه شرکت‌های زیر مجموعه وزارت نیرو در پیوست ۳ لایحه بودجه ابلاغ قراردادهای جدید خرید برق از نیروگاه‌ها در بازار برق	۱. برآورد خسارت تاخیر در تادیه مطالبات تولیدکنندگان برق و پیش‌بینی منابع مورد نیاز برای پرداخت آن در بودجه شرکت‌های زیر مجموعه وزارت نیرو به صورت سالیانه در پیوست ۳ لایحه بودجه و تخصیص اعتبار آن ۲. اصلاح قراردادهای خرید برق نیروگاه‌ها در بازار عمده فروشی برق با درج خسارت تاخیر در تادیه	نیروی انسانی متخصص؛ مالی وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه	قراردادهای خرید برق از نیروگاه‌ها در بازار برق اصلاح شده است.

اولویت یا اهداف توسعه: (تاثیر مورد نظر):

منابع مختلف	نقش نهادهای همکار	مخاطرات و فرضیات	روش‌های تایید یا تصدیق	شاخص، مطالعات پایه	دستاورد (ها)
درآمدهای وزارت نیرو از محل فروش برق به داخل یا صادرات	سازمان برنامه و بودجه / شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی / شرکت مدیریت شبکه برق ایران / هیات تنظیم بازار برق (در صورت تاسیس رگولاتور برق) / سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق	فرضیه ۱: بدهی شرکت‌های دولتی در حکم بدهی دولت تلقی شود و در نتیجه در حکم عبارت شرکت‌های دولتی درج گردد.	صورت‌های مالی شرکت‌ها	درآمد شرکت‌های تولیدکننده برق یا هزینه شرکت‌های زیر مجموعه وزارت نیرو	۱-۳

حکم احصا شده:

از ابتدای اجرای قانون برنامه، بدهی‌هایی که توسط دولت و شرکت‌های دولتی ایجاد و مراحل حسابرسی را در مراجع معتبر طی کرده و قطعی شده و از هیچ گونه افزایشی بابت عدم پرداخت برخوردار نشده باشند، تا زمان پرداخت بدهی توسط دولت از سودی معادل نرخ تورم تا حداکثر نرخ سود سپرده اعلام شده توسط بانک مرکزی برخوردار می‌شوند. در قراردادهای مربوط باید بندی اضافه شود که به موجب آن دولت ملتزم گردد تا در صورت عدم پرداخت بدهی خود در زمان مقرر معادل نرخ مذکور را به طلبکار بپردازد.

تاثیر	دستاورد	خروجی	فعالیت	درون داد	نتایج
(تغییرات بلندمدت در شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی چیست؟)	(چه تغییراتی نیاز داریم که بدست آوریم؟)	(چه چیزی حاصل یا تولید می شود؟)	(چه چیزی انجام می شود؟)	(داده‌ها)	(هدف)
توسعه صنعت نیروگاهی و کمک به تامین برق پایدار کشور و کاهش خاموشی‌های برنامه ریزی شده در آینده	۱-۴. حفظ حقوق سرمایه- گذاران در بحث احداث نیروگاه و افزایش منابع مالی برای توسعه صنعت نیروگاهی	دستور العمل مصوب دستور العمل مصوب	۱. در صورت تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق تا تاریخ تهیه برنامه: تهیه دستورالعمل چگونگی بهره‌مندی از اوراق گواهی ظرفیت نیروگاه‌ها به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو، سازمان برنامه و بودجه و نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق و تصویب در شورای اقتصاد ۲. در صورت عدم تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق تا تاریخ تهیه برنامه: تهیه دستورالعمل چگونگی بهره‌مندی از اوراق گواهی ظرفیت نیروگاه‌ها به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو، سازمان برنامه و بودجه و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تصویب در شورای اقتصاد	سرمایه بخش خصوصی / نیروی انسانی متخصص	حقوق سرمایه‌گذاران خصوصی در بحث احداث نیروگاه حفظ شده است.

اولویت یا اهداف توسعه: (تاثیر مورد نظر):

منابع مختلف	نقش نهادهای همکار	مخاطرات و فرضیات	روش های تایید یا تصدیق	شاخص، مطالعات پایه	دستاورد (ها)
منابع مالی وزارت نیرو	وزارت نیرو / سازمان برنامه و بودجه / شورای اقتصاد / نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق (در صورت عدم تاسیس این نهاد تا تاریخ تهیه برنامه، اتاق بازرگانی ایران) / سندیکای شرکتهای تولیدکننده برق	مخاطره ۱. وزارت نیرو در بحث گواهی ظرفیت حقوق سرمایه‌گذار خصوصی را به رسمیت نشناخته و از طریق ابزارهای در دسترس خود از جمله تمدید پروانه بهره‌برداری نیروگاه‌ها را ملزم به ارائه گواهی ظرفیت کند.	کارشناسان صنعت برق / مالکان و سرمایه گذاران نیروگاه‌ها	دستورالعمل های موجود در صنعت برق / بررسی وضعیت مالکیت گواهی ظرفیت نیروگاه‌ها	۱-۴

حکم احصا شده:

تمامی منافع حاصل از گواهی ظرفیت تولید هر نیروگاه متعلق به سرمایه‌گذار و مالک همان نیروگاه بوده و هر مقدار ظرفیت نیروگاهی جدید که با سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در شبکه برق کشور ایجاد گردد در طول عمر مفید نیروگاه متعلق به مالک نیروگاه بوده و می‌تواند با انجام محاسبات ظرفیت واقعی سالانه که به تایید وزارت نیرو می‌رسد در مقاطع زمانی سالیانه از طریق بورس انرژی یا طبق قراردادهای دو جانبه یا قراردادهای خرید تضمینی برق به خریداران ظرفیت و انرژی نیروگاه اعم از دولتی یا غیر دولتی بصورت تخصیص موقت واگذار نماید. دستورالعمل مربوطه ظرف مدت سه ماه با پیشنهاد مشترک وزارت نیرو، سازمان برنامه و بودجه و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید.

تاثیر	دستاورد	خروجی	فعالیت	درون داد	نتایج
(تغییرات بلندمدت در شرایط اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی چیست؟)	(چه تغییراتی نیاز داریم که بدست آوریم؟)	(چه چیزی حاصل یا تولید می‌شود؟)	(چه چیزی انجام می‌شود؟)	(داده‌ها)	(هدف)
بهبود جریان نقدینگی در بخش تولید برق و خروج تدریجی دولت از معاملات برق	۱-۵. رونق معاملات برق در بورس انرژی با کشف قیمت صحیح	دستورالعمل اصلاحات ساختاری در بورس انرژی	انجام اصلاحات ساختاری به منظور ایجاد محیط رقابتی مناسب در بورس انرژی و جلوگیری از هر گونه تبانی و کنترل دولتی در اعمال نرخ‌های غیر واقعی	انسانی نیروی متخصص	قیمت واقعی و رقابتی برق در بورس انرژی کشف شده است.

اولویت یا اهداف توسعه: (تاثیر مورد نظر):

منابع مختلف	نقش نهادهای همکار	مخاطرات و فرضیات	روش های تایید یا تصدیق	شاخص، مطالعات پایه	دستاورد (ها)
منابع مالی شرکت‌های تولیدکننده برق و متقاضیان برق در بورس انرژی	وزارت امور اقتصادی و دارایی / وزارت نیرو / شورای رقابت / بورس انرژی / نهاد تنظیم‌گر بخش برق (در صورت تاسیس) / سندیکای شرکت‌های تولید کننده برق	فرضیه ۱: موفقیت این فعالیت نیازمند جلوگیری از هر گونه فعالیت ناشی از تبانی آشکار یا ضمنی در سمت عرضه و تقاضای برق است.	اطلاعات شرکت بورس انرژی	دستورالعمل های موجود در صنعت برق	۱-۵

حکم احصا شده:

وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری وزارت نیرو، شورای رقابت، بورس انرژی و نهاد تنظیم‌گر بخش برق (در صورت تاسیس) موظف است اصلاحات ساختاری و محیط رقابتی مناسبی در بورس انرژی ایجاد کنند که با کشف قیمت واقعی برق امکان خرید و فروش ظرفیت و انرژی برای تولیدکنندگان غیر دولتی و خریداران برق فراهم شده و از هرگونه تبانی و کنترل‌های دولتی در اعمال نرخ‌های غیر واقعی و زیانده جلوگیری شود.